

Utlåtande Rotel II (Dnr KS 2024/435)

Planeringsstrategi för Stockholms stad

Hemställan från stadsbyggnadsnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Planeringsstrategi för Stockholms stad 2024 godkänns enligt bilaga 1 till utlåtandet.
2. Karolinska – Norra Station, Fördjupning av två översiktsplaner – Stockholmsdelen (dnr 311-1728/2008), antagen av kommunfullmäktige 29 september 2008, upphävs.

Föredragande borgarrådet Jan Valeskog

Sammanfattning av ärendet

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska kommunfullmäktige anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. Planeringsstrategin ska beskriva relevanta ändringar i planeringsförutsättningar för översiktsplanens aktualitet och fortsatta arbete med översiktsplanering. Stadsbyggnadsnämnden har utarbetat ett förslag till planeringsstrategi. Framtagandet av planeringsstrategin har drivits i projektform där en styrgrupp, ledd av stadsbyggnadsdirektören och med representanter från flera förvaltningar och Stockholms Stadshus AB varit beslutande i det löpande arbetet. En bred dialog har förts med berörda förvaltningar i staden om deras syn på förändrade planeringsförutsättningar, översiktsplanens aktualitet och behov av ytterligare insatser inom översiktsplaneringen. Planeringsstrategin har justerats i enlighet med stadsbyggnadsnämndens beslut.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsbyggnadsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret konstaterar att översiktsplanen fortfarande är aktuell och vägledande, men en uppdatering rekommenderas snart på grund av betydande förändringar i planeringsförutsättningarna.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Stockholms översiktsplan antogs år 2018 och innebar tydliga och ökade ambitioner för stadens utveckling. Översiktsplanen pekade ut fokusområden som staden ska satsa extra på för att stärka stadsutveckling och bostadsbyggande. Som en del i arbetet med att bygga bort fysiska och sociala barriärer prioriterades också tio strategiska samband. Syftet är att minska segregationen mellan områden och skapa en stad för alla stockholmare.

Arbetet med de gröna värdena utvecklades även som en del av den nu gällande översiktsplanen. Den övergripande grönbå strukturen både inom staden samt dess kopplingar i ett regionalt system förtydligades. Gröna samband pekades ut inom varje stadsdelsområde som en del av de lokala utvecklingsmöjligheterna.

Arbetet med planeringsstrategin har visat att översiktsplanen fortsatt är aktuell och fungerar väl som instrument för den strategiska planeringen i staden. Strategins slutsatser innebär att elva områden har konkretiserats som beskriver förändringarna och dess betydelse för översiktsplanens aktualitet samt vilka ytterligare insatser som behöver göras inom översiktsplaneringen. Som en del av antagandet i kommunfullmäktige har förtydliganden gjorts inom vissa områden med hänvisning till det beslut som stadsbyggnadsnämnden fattade. Detta för att tydliggöra de ökade ambitioner som finns inom staden för områden som rör social sammanhållning samt miljö och klimat. Strategin konstaterar utöver det att två fördjupningar inte längre är aktuella och bör upphävas.

Trots att översiktsplanen anses vara aktuell och ett välfungerande underlag för översiktsplanering i staden bör staden i närtid påbörja processen för arbetet med en ny översiktsplan. Arbetet för en ny översiktsplan kommer att ta flera år och det är viktigt att en ny översiktsplan kan antas innan nuvarande blir inaktuell. Planen har en central betydelse i att säkra Stockholms långsiktiga utveckling samt skapa en mer sammanhållen och grönare stad.

Bilagor

1. Planeringsstrategi Stockholms stad 2024, dnr KS 2024/435-3.1
2. Planeringsstrategi Stockholms stad 2024 spårade ändringar, dnr KS 2024/435-3.2
3. Översiktsplanen blir verklighet – uppföljning av genomförandet 2019-2022, dnr KS 2024/435-1.3
4. Översiktsplanens bebyggelsepotential, dnr KS 2024/435-1.4
5. Återblick på Skillnadernas Stockholm, dnr KS 2024/435-1.5

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Dennis Wedin (M) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis godkänna förslaget till planeringsstrategi för Stockholms stad 2024
2. Att Karolinska – Norra Station, Fördjupning av två översiktsplaner – Stockholmsdelen (DNR 2008:149), antagen av kommunfullmäktige 29 september 2008, upphävs.
3. Att därutöver anföra

Enligt plan- och bygglagen ska kommunfullmäktige anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. Den beskriver ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet och kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen.

Vi konstaterar att stadsbyggnadskontoret anser att översiktsplanens inriktning är aktuell och ger bra vägledning för efterföljande planering, men bedömer samtidigt att arbetet med en ny översiktsplan bör starta relativt snart då ett antal planeringsförutsättningar har förändrats och det är ett omfattande arbete att ta fram en ny översiktsplan. Inför detta arbete vill vi göra ett antal medskick:

En uppdatering av stadens översiktsplan ska innehålla tydliga riktlinjer och ett starkt skydd för bland annat småhus- och villaområden liksom stadens renodlade företagsområden, men också ta höjd för en övergripande planering som säkerställer behovet av fler större bostäder och en ökad planering för fler småhus.

En uppdatering av stadens översiktsplan ska tydliggöra hur nya centrala riktlinjer och vägledningar som småhus- och villastrategin, byggnadsordningen och stadens arkitekturpolicy är bärande delar i stadsutvecklingen framåt.

Moderaterna vill bevara den unika karaktären i Stockholms småhus-, trädgårds- och villastäder och undvika ovarsam förtätning. Det har tydligt visat sig under de senaste åren hur olämplig den typen av förtätning kan vara. Därför behöver vissa av de områden som pekas ut i Översiktsplanen som områden med potential till förtätning utgå.

Inriktningen i stadens översiktsplan ska vara att kvaliteter i parker och grönområden ska värnas och stärkas i samband med att staden utvecklas. Funktionerna i den ekologiska infrastrukturen ska behållas och förstärkningar av svaga avsnitt ska prövas. Möjligheter till mångfunktionella ytor ska tas tillvara.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 5 juni 2024

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M) som är likalydande med Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att avslå borgarrådsberedningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Sverigedemokraterna delar inte den rödgröna majoritetens syn på hur stadsmiljön ska utvecklas, bebyggas och i allt för många fall förtätas. Vi vill istället ha en varsam stadsutveckling som utgår från de boendes önskan om hur deras stads ska se ut. Storskalig byggnation ska ske i nya stadsdelar och i tidigare industriområden. Vi vill även se ökat inslag av klassisk arkitektur med fokus på livskvalité snarare än att endast fokusera på antalet byggda bostäder

Reservation av Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis godkänna förslaget om Planeringsstrategi för Stockholms stad
2. Att därutöver anföra följande

Centerpartiet anser att översiktsplanen som ligger till grund för är planeringsstrategin väl utformat och att föreliggande planeringsstrategi har många förtjänster och pekar ut viktiga behov och förutsättningar. Tyvärr finns det på många punkter en betydande diskrepans mellan de prioriterade insatserna och den politik som vänstermajoriteten för.

Viktiga temaområden som pekas ut är de sämre ekonomiska tiderna, en vikande bostadsmarknad och att genomförbara projekt därför behöver prioriteras i en utmanande konjunktur. Ändå lägger majoriteten all sin prestige i Bromma flygplats som inte är genomförbart på 14 år. Centerpartiet vill också, i sinom tid, bygga stad på flygplatsen, men det är oansvarigt att låta Bromma bli alibi för att dra ner på takten i stadsutvecklingen i resten av staden.

Ett annat tema är ojämlika livsvillkor och att ett ensidigt bostadsutbud bör kompletteras med underrepresenterade upplåtelseformer. Centerpartiet håller med om att Stockholm byggs hållbart genom att blanda olika boendeformer ner på kvartersnivå. Men majoriteten enda svar på segregationen är att bygga hyreshus i villaområden. I förorter som helt domineras av hyresrätter levererar man bara planer på fler hyresrätter, i vissa fall vikta till dem som redan bor i området, för att cementera segregationen ytterligare.

Planeringsstrategin lyfter att genomförbar stadsutveckling i de strategiska sambanden ska prioriteras. Vi ställer oss frågande till hur detta rimmar med majoritetens beslut att ödelägga det strategiska sambandet Björkhagen-Hammarbyhöjden-Hammarby sjöstad genom att lägga ett högst genomförbart stadsutvecklingsprojekt i malpåse.

Stadens mark är en ändlig resurs och kontoret pekar på att ett proaktivt arbete för att identifiera ny bebyggelsepotential bör initieras. Genom att överdäcka barriärer som spår- och motortrafikleder och bygga på och invid dessa skulle en stor bebyggelsepotential frigöras. Ändå sade majoriteten nej till Centerpartiets överdäckningsstrategi som kunde ha utgjort en färdplan för en utökad bebyggelsepotential.

Slutligen oroas vi över stadens attraktionskraft. För att fortsätta vara en internationellt konkurrenskraftig och företagsvänlig plats behöver staden långsiktig och strategisk platsattraktion. Framför allt krävs en bättre och mer tillgänglig bostadsmarknad. Företag och start-ups som vill etablera sig eller expandera i Stockholmsregionen vittnar om hur bostadsmarknaden gör det svårt för dem att rekrytera. Förra gången staden hade ett vänsterstyre rasade stadens företagsklimat med 101 platser. Ett försämrat företagsklimat i kombination med bostadsbrist leder till en överhängande risk att företag kommer att välja bort Stockholm.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

1. Att delvis godkänna förslag till beslut,
2. Att kontoret tar utgångspunkt i vad som anförs nedan vid revideringen av stadens översiktsplan,
3. Att därutöver anföra följande

Kristdemokraterna vill att Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt. Vår vision om Stockholm inkluderar både modern och klassisk arkitektur, även i nyproduktion. Staden behöver utvecklas med god arkitektur som kombinerar varsamhet och nytänkande; dess historia och kulturmiljöer är betydelsefulla urbana kvaliteter som ska värnas, användas och utvecklas. Kulturarvet och kulturmiljöaspekterna ska tillmätas betydelse när staden växer och vi bygger om eller bygger nytt.

Mot bakgrund av stadsbyggnadskontorets bedömning att en ny översiktsplan bör tas fram snart vill vi särskilt understryka ett antal reformer som Kristdemokraterna menar

är avgörande för att utveckla Stockholm varsamt och respektfullt framgent. Detta bl.a. för att öka acceptansen från invånarna men framförallt för att bevara vår stads unika och högt uppskattade karaktär:

Småhuszoner och stoppad förtätning. Trots politiska riktlinjer och policier är det inte detaljplanestridigt att förtäta villaområden med flerfamiljshus. För att omöjliggöra denna förtätning av renodlade villaområden behöver staden inrätta regelrätta småhuszoner genom att detaljplanerna revideras med utgångspunkt i befintliga volymer och skalor.

Återuppliva döda hus. Under 1900-talets mest byggintensiva år revs stora delar av staden. Vad som är mindre känt är att långt många fler byggnader revs på pappret än i verklighetens Stockholm. Detta leder till att fastigheter inte kan renoveras, utvecklas eller verksamheter bedrivs fullt ut då byggnaden anses detaljplanestridig.

Utred en Stockholmsstandard. Rivningen av Klarakvarteren och den modernistiska djungel som ersatte vår tidigare historiska stadskärna har skapat en svår stadsutvecklingsdebatt där estetik och funktion ofta motsätts varandra. Vi delar inte denna syn. Även vid nybyggnation och renovering – framförallt i innerstaden – ska en mer klassisk sekelskiftesstil vara standard.

Översiktsplanen är Stockholms starkaste styrmedel gällande stadsutveckling och utgör en inriktning gentemot såväl interna som externa aktörer. Frågor om stadens karaktär, dess bevarande och delvis återskapande, samt behovet av omfattande stadsutveckling både kan och behöver gå hand i hand. En stadsutvecklingspolitik som kombinerar funktion och estetik, parallellt med ett bibehållet fokus på social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.

Ärendet

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska kommunfullmäktige anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. Planeringsstrategin ska beskriva relevanta ändringar i planeringsförutsättningar för översiktsplanens aktualitet och fortsatta arbete med översiktsplanering. Stadsbyggnadsnämnden har utarbetat ett förslag till planeringsstrategi. Framtagandet av planeringsstrategin har drivits i projektform där en styrgrupp, ledd av stadsbyggnadsdirektören och med representanter från flera förvaltningar och Stockholms Stadshus AB varit beslutande i det löpande arbetet. En bred dialog har förts med berörda förvaltningar i staden om deras syn på förändrade planeringsförutsättningar, översiktsplanens aktualitet och behov av ytterligare insatser inom översiktsplaneringen. Planeringsstrategin har justerats i enlighet med stadsbyggnadsnämndens beslut.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 mars 2024 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden godkänner i huvudsak förslaget till Planeringsstrategi för Stockholm och översänder den till kommunfullmäktige för antagande.
2. Stadsbyggnadsnämnden föreslår att kommunfullmäktige upphäver Karolinska – Norra Station, Fördjupning av två översiktsplaner – stockholmsdelen, antagen av kommunfullmäktige 29 september 2008.
3. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att därutöver anföra följande:

Stockholms översiktsplan som antogs år 2018 pekar ut tydliga ambitioner för hur staden ska fortsätta växa samtidigt som sociala samt gröna värden stärks och bevaras.

Genom den nu framlagda planeringsstrategin redovisas ett antal områden där planeringsförutsättningarna för översiktsplanens genomförande konkretiseras eller har förändrats sedan planens antagande.

Staden arbetar med att fram till 2035 realisera kommunfullmäktige mål om att bygga 140 000 nya bostäder. Översiktsplanens ambition var vid antagande att möjliggöra för en bostadsutbyggnad om cirka 8000 nya bostäder per år vilket är en långsiktig nivå för att på sikt komma till rätta med problemen med den bostadsbrist som råder.

Dagens konjunkturläge gör dock denna utbyggnadstakt svår att nå och för att uppnå stadens långsiktiga bostadsmål behöver staden fortsätta initiera planeringen i tidiga skeden och samtidigt fokusera på att prioritera genomförbara projekt. Den strategiska planeringen måste även framgent anpassa sig till att konjunkturen går upp och ned och därmed alltid ha ett långsiktigt perspektiv. Detta för att över tid åstadkomma stadens långsiktiga bostadsmål.

Den strategiska planeringen behöver också ta höjd för kommande långsiktiga bostadsbehov efter år 2035.

Stadsbyggnadspolitikens kan bidra till att motverka segregation och utmaningarna som beskrivs i "skillnadernas i Stockholm" vilka måste prioriteras i det fortsatta arbetet. Befintliga sociala värden behöver fångas in på ett tydligare sätt i stadsplaneringen.

Fysiska och sociala barriärer behöver ersättas med värdeskapande stadsutveckling och viktigt är att bland annat att blandade upplåtelseformer och rimliga prisnivåer uppnås i hela staden. Varsamma kompletteringar behöver ske på platser som är lågt nyttjade idag, i synnerhet i närheten av goda kollektivtrafiklägen och längs centrala stråk.

Områdesplanering och finansiering av samhällsservice såsom skolor, förskolor och idrottsanläggningar är frågor som starkare behöver lyftas inför det fortsatta arbetet med översiktsplanering samt i andra sammanhang som behandlar kommunens långsiktiga inriktning för att stärka välfärden.

Strategin lyfter tydligt fram att stadens rådighet över marken på sikt kommer att minska vilket tyder på att samhällsgemensamma men mindre lönsamma funktioner kommer bli svåra att finansiera och planera för. Både planeringsstrategin och det fortsatta arbete med översiktsplanering ska ha ett starkt fokus på hur samhällsgemensamma funktioner säkerställs framöver.

I den strategiska planeringen är det viktigt att beakta forskning och ta till sig av effektiva metoder för att arbetet med stadens målsättningar ska kunna förverkligas. Detta gäller både i realisering av sociala värden och att skapa en sammanhållen stad samt även för att realisera målsättningar om klimathållbarhet, de grönblå sambanden och biologisk mångfald. Detta gäller exempelvis idén om flyttkedjor. Det kan vara bra som en planeringsinriktning för att skapa blandade boendetyper i hela staden, vilket möjliggöra för personer att flytta inom sitt eget område och på så sätt stärker området på aggregerad nivå. Däremot tyder mycket på att flyttrörelser generellt inte tillgängliggör bostäder för socioekonomiskt svaga grupper.

Världen befinner sig i ett klimatnödläge. Artdöden ökar lavinartat och den biologiska mångfalden utarmas på land och i vatten, något som kommer att få effekter för stockholmarna, lokala ekosystemen såväl för arbetet med klimatanpassning. Därför har den rödgröna majoriteten i stadshuset höjt ambitionsnivån inom dessa områden. Mer natur ska skyddas för dagens och morgondagens stockholmare och det strategiska arbetet för att stärka den gröna infrastrukturen ska fortsätta. Stadens övergripande, samt nämnders och bolags, arbete för att nå stadens mål om ökad grönska och stärkt biologisk mångfald ska intensifieras. Biotopskyddsområden ska inrättas och naturreservat förberedas och inrättas.

Utgångspunkten för stadsplaneringen ska vara stor försiktighet när det gäller byggnation i ekologiskt särskilt betydelsefulla områden och bostadsbyggandet ska ske med hänsyn till stadens höga natur- och kulturvärden. Stadsbyggnadsnämnden ska

medverka i arbetet för realisera stadens stadsövergripande trädsmål för att krontäckningsgraden i staden ska öka.

Den ökade ambitionsnivå gällande skydd av natur och stärkt biologisk mångfald som staden beslutat om i budget för 2023 och 2024 behöver tydligt reflekteras inom det fortsatta arbetet. Detta genom att förtydliga hur den blågröna infrastrukturen samt de ekologiska sambanden som pekats ut i översiktsplanen ska utvecklas både lokalt, stadsövergripande och regionalt som en del av den växande staden. Utvecklingen av dessa områden och de ekosystemtjänster de skapar behöver kontinuerligt följas upp och analyseras i det fortsatta arbetet.

Staden har som målsättning att fram till 2030 minska biltrafiken med 30 procent från 2017 års nivå. Biltrafiken måste minska för att minska klimatutsläppen, förbättra luftkvaliteten öka framkomligheten och för att skapa en tryggare och mer levande stad med mer plats för människor.

Vid genomförande av de strategiska sambanden ska nya kopplingar prioriteras och främja hållbar mobilitet. En för fotgängare, cyklister och kollektivtrafikresenärer mer sammankopplad stad kan bidra till minskat bilberoendet.

Den strategiska planeringen behöver beakta att ett ökat fokus ska läggas på cirkulärt byggande och att funktionsdugliga byggnader ska av bland annat klimatskäl eller kulturhistoriska skäl inte rivas när det är ekonomiskt eller ur klimathänseende rimligt att bygga om eller renovera. För att uppnå stadens klimatmål behöver utsläppen från byggmaterial samt utsläppen som sker under byggprocessen minska. Detta ska bland annat ske genom krav på en klimatneutral byggsektor. Av klimatskäl behöver planeringen arbeta aktivt med topografisk anpassning av ny bebyggelse för när det är möjligt undvika sprängning av berg och inspråktagande av naturmark.

Det är viktigt att implementering av kommande regleringar och lagstiftning kan omhändertas i det fortsatta arbetet med översiktsplanens genomförande. Detta gäller bland annat staden arbete med att införa gränsvärden för klimatbelastning vid nybyggnation samt kommande nationella lagkrav samt därtill kommande implementering av EU-krav som exempelvis lagstiftningen kring naturrestaurering.

Reservation av Jonas Naddebo (C) och Björn Ljung (L) hänvisning till kontorets förslag.

Reservation av Johan Nilsson m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

Reservation av Mats Johnsson (SD), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C), se Reservationer m.m.

Ersätтарыtrande av Mikael Valier Furtenbach (KD), se Reservationer m.m.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 februari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Översiktsplan för Stockholm antogs av kommunfullmäktige i februari 2018 och vann laga kraft den 23 mars 2018. Enligt plan- och bygglagen 3 kap. 23 § ska kommunfullmäktige anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. I strategin ska fullmäktige ta ställning till:

- ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet
- kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen

Planeringsstrategin ersätter aktualitetsprövningen av översiktsplanen. Beslutet om planeringsstrategin ändrar *inte* själva översiktsplanen utan pekar ut behov av fortsatt arbete med översiktsplaneringen.

Process

Framtagandet av planeringsstrategin har drivits i projektform där en styrgrupp, ledd av stadsbyggnadsdirektören och med representanter från flera förvaltningar och Stockholms Stadshus AB varit beslutande i det löpande arbetet. En bred dialog har förts med berörda förvaltningar i staden om deras syn på förändrade planeringsförutsättningar, översiktsplanens aktualitet och behov av ytterligare insatser inom översiktsplaneringen.

Olika delar av stadsutvecklingen belyses i tre rapporter som tagits fram inom ramen för planeringsstrategin. Det handlar om uppföljning av översiktsplanen, framtida bebyggelsepotential och livsvillkor. Tillsammans med dialogen med övriga förvaltningar har rapporterna legat till grund för de slutsatser som förs fram i planeringsstrategin. Rapporterna är bilagda planeringsstrategin.

Översiktsplanen blir verklighet – uppföljning av genomförandet 2019–2022 analyserar detaljplaneringen och stadens strategiska insatser. Analysen visar att stadens planering i huvudsak ligger i linje med översiktsplanen och att stadens förvaltningar och bolag genomför en stor mängd insatser som leder till att översiktsplanen förverkligas.

Inom vissa områden uppnås inte översiktsplanens målsättningar helt. Det handlar bland annat om vilken typ av bostäder som byggs och att ytterligare insatser krävs för fler arbetsplatser i fokusområden och i söderort. Analysen visar även att en tydligare prioritering och en ökad samordning mellan förvaltningarna ytterligare skulle bidra till att genomföra översiktsplanen.

Översiktsplanens bebyggelsepotential klargör att översiktsplanens inriktning rymmer de kvantitativa mål som finns för bostäder och arbetsplatser. Den mark som identifierats ska ses just som en potential och ytterligare utredningar, ekonomiska förutsättningar och politiska beslut krävs innan det är säkerställt att respektive ytor kan bebyggas. Potentialen justeras löpande utifrån ny kunskap vilket innebär att inriktningen kan ändras, ny potential tillkomma och annan inte längre anses vara möjlig. Nya sammanställningar likt denna rapport kommer att tas fram framöver.

Den totala bostadspotentialen bedöms uppgå till 194 000 bostäder. Det finns också potential för 157 900 arbetsplatser vilket bedöms motsvara efterfrågan på arbetsplatser fram till 2040. Översiktsplanens bebyggelsepotential utgår från ett samspel mellan det byggda och stadens gröna kvaliteter och att alla funktioner som behövs i en attraktiv stad växer i takt med bostadsbyggandet.

Återblick på Skillnadernas Stockholm visar hur de skilda livsvillkoren i stadens olika delar har utvecklats sedan Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm belyste frågorna 2015. Kommissionens arbete låg till grund för översiktsplanen och fick ett avtryck i exempelvis de strategiska sambanden. Sammanfattningsvis har den sociala hållbarheten i Stockholms stad utvecklats positivt ur flera perspektiv det senaste decenniet. Men samtidigt består många av de skillnader i livsvillkor som konstaterades i Skillnadernas Stockholm 2015 och staden har fortsatta utmaningar med att minska dessa.

Planeringsstrategi för Stockholm

Planeringsstrategin fokuserar på de frågor där störst förändring skett av planeringsförutsättningarna sedan översiktsplanen antogs och där ytterligare insatser inom översiktsplaneringen behövs. Översiktsplanens aktualitet

Översiktsplanen är aktuell och fungerar bra som vägledning för efterföljande planering. Trots stadens i grunden starka position står stadsutvecklingen inför stora utmaningar som bostadsbrist, segregation, trygghet och klimat både gällande anpassning och minskade utsläpp. Bedömningen är att översiktsplanen är en bra plattform för att ta oss an dessa samtidsfrågor.

Samtidigt är samhället i ständig förändring och flera planeringsförutsättningar har ändrats. Nya planeringsunderlag har tagits fram, riksintressen setts över, regionala underlag uppdaterats och en ny Regional utvecklingsplan är under framtagande. Delar av inriktningen av de lokala utvecklingsmöjligheterna i översiktsplanen bedöms inte längre vara möjliga att genomföra och till viss del skulle en annan inriktning vara önskvärd. Stadsutvecklingsprojekten Älvsjö och Bromma flygplats är i sin uppstart, något som bara översiktligt beskrivs i översiktsplanen. Befolkningsutvecklingen är avsevärt lägre än när översiktsplanen togs fram och marknadsförutsättningarna för att bygga bostäder är betydligt sämre idag.

Trots att översiktsplanens inriktning är aktuell och ger ett bra stöd för Stockholms utveckling är bedömningen att arbetet med en ny översiktsplan skulle behöva påbörjas inom en relativt snar framtid med tanke på de förändrade planeringsförutsättningarna och att det är ett omfattande arbete att ta fram en ny översiktsplan.

Översiktsplanens två fördjupningar

Översiktsplanen har två fördjupningar. Fördjupningen Översiktsplan för Nationalstadsparken fungerar fortsatt bra som vägledning för såväl detaljplan som bygglov och är därmed aktuell. Karolinska-Norra Station, Fördjupning av två

översiktsplaner – Stockholmsdelen är till stora delar inaktuell. Den ger ingen betydande vägledning som inte översiktsplanen, detaljplaner, program eller andra dokument redan gör på ett bättre och mer aktuellt sätt. Bedömningen är därför att fördjupningen har tjänat ut sin roll som planeringsunderlag inom Stockholms stad och inte längre kan anses vara en aktuell.

Prioriterade frågor och insatser

Utifrån underlagsbilagorna och förvaltningarna och bolagens inspel har elva teman identifierats där planeringsförutsättningarna ändrats mest och/eller frågor som vuxit i dignitet sedan översiktsplanen antogs. Frågor där inga större förändringar skett och där arbetet löper på i linje med översiktsplanen lämnas därför utanför planeringsstrategin.

De teman som pekas ut är:

- Ökad komplexitet i stadsutvecklingen
- Sämre ekonomiska tider
- En vikande bostadsmarknad
- Ett näringsliv som skapar stadskvaliteter
- Fortsatt ojämlika livsvillkor
- Fler skyddade grönområden
- Växande krav på teknisk försörjning
- Klimatanpassning och minskade utsläpp
- En förändrad mobilitet
- Totalförsvaret i en osäker tid
- Snabb takt i digitaliseringen

Inom de elva temana beskrivs förändrade planeringsförutsättningar och dess betydelse för översiktsplanens aktualitet samt vilka ytterligare insatser som behöver göras inom temat. I och med beslut om planeringsstrategin ges stadens nämnder i uppdrag att arbeta med de insatser som pekas ut.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av stadsbyggnadsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 maj 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm är en stad som aldrig blir färdig. Staden har de senaste två decennierna vuxit med över 100 000 nya bostäder och 250 000 invånare. Kommande decennier planeras staden att fortsätta att utvecklas. Målet är att ytterligare omkring 70 000

bostäder ska byggas till 2035 och därefter planeras för ytterligare stadsutveckling i områden som Bromma flygplats och Älvsjö. För att klara av att fortsätta utveckla vår stad är en grundförutsättning att vi har bra och uppdaterade planeringsunderlag.

Översiktsplanen i Stockholm är av central betydelse för stadens fortsatta utveckling och ska utgöra grunden för alla beslut som rör stadsutveckling. Översiktsplanen har en särställning i relation till övriga av stadens styrdokument och gäller för alla nämnder och bolagsstyrelser. Det är därför av stor betydelse att översiktsplanen fungerar och är relevant över en längre tidsperiod men också dess aktualitet ständigt ses över.

Stadsledningskontoret konstaterar likt stadsbyggnadsnämnden att översiktsplanen är fortfarande aktuell och vägledande, men en uppdatering rekommenderas snart på grund av betydande förändringar i planeringsförutsättningarna. Stadsledningskontoret delar också stadsbyggnadsnämndens uppfattning om att arbetet med att ta fram en ny översiktsplan bör påbörjas då det är en tidkrävande process. Med anledning av detta föreslår stadsledningskontoret att kommunfullmäktige godkänner förslaget till planeringsstrategi för Stockholms stad, upphäver Karolinska-Norra Station, fördjupning av två översiktsplaner – Stockholmsdelen, samt uppdrar åt stadsbyggnadsnämnden att påbörja arbetet med en ny översiktsplan för Stockholms stad.

Reservationer m.m.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation av Jonas Naddebo (C) och Björn Ljung (L)

Vice ordföranden Jonas Naddebo (C) och Björn Ljung (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till kontorets förslag

Reservation av Johan Nilsson m.fl. (alla M)

Johan Nilsson m.fl. (M) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att delvis godkänna kontorets förslag till beslut samt att därutöver anföra följande:

Enligt plan- och bygglagen ska kommunfullmäktige anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. Den beskriver ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet och kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen.

Stadsbyggnadskontoret menar att översiktsplanens inriktning är aktuell och ger bra vägledning för efterföljande planering, men bedömer samtidigt att arbetet med en ny översiktsplan bör starta relativt snart då ett antal planeringsförutsättningar har förändrats och det är ett omfattande arbete att ta fram en ny översiktsplan. Inför detta arbete vill vi göra ett antal medskick:

-En uppdatering av stadens översiktsplan ska innehålla tydliga riktlinjer och ett starkt skydd för bland annat småhus- och villaområden liksom stadens renodlade företagsområden, men också ta höjd för en övergripande planering som säkerställer behovet av fler större bostäder och en ökad planering för fler småhus.

-En uppdatering av stadens översiktsplan ska tydliggöra hur nya centrala riktlinjer och vägledningar som småhus- och villastrategin, byggnadsordningen och stadens arkitekturpolicy är bärande delar i stadsutvecklingen framåt.

-Moderaterna vill bevara den unika karaktären i Stockholms småhus-, trädgårds- och villastäder och undvika ovarsam förtätning. Det har tydligt visat sig under de senaste åren hur olämplig den typen av förtätning kan vara. Därför behöver vissa av de områden som pekas ut i Översiktsplanen som områden med potential till förtätning utgå.

-Inriktningen i stadens översiktsplan ska vara att kvaliteter i parker och grönområden ska värnas och stärkas i samband med att staden utvecklas. Funktionerna i den ekologiska infrastrukturen ska behållas och förstärkningar av svaga avsnitt ska prövas. Möjligheter till mångfunktionella ytor ska tas tillvara.

Reservation av Mats Johnsson (SD)

Mats Johnsson (SD) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att avslå kontorets förslag samt att därutöver anföra följande:

Sverigedemokraterna delar inte den rödgröna majoritetens syn på hur stadsmiljön ska utvecklas, bebyggas och i allt för många fall förtätas. Vi vill istället ha en varsam stadsutveckling som utgår från de boendes önskan om hur deras stads ska se ut. Storskalig byggnation ska ske i nya stadsdelar och i tidigare industriområden. Vi vill även se ökat inslag av klassisk arkitektur med fokus på livskvalité snarare än att endast fokusera på antalet byggda bostäder.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C)

Centerpartiet anser att översiktsplanen som ligger till grund för är planeringsstrategin väl utformat och att föreliggande planeringsstrategi har många förtjänster och pekar ut viktiga behov och förutsättningar. Tyvärr finns det på många punkter en betydande diskrepans mellan de prioriterade insatserna som pekas ut och den politik som vänstermajoriteten för.

Viktiga temaområden som pekas ut är de sämre ekonomiska tiderna, en vikande bostadsmarknad och att genomförbara projekt därför behöver prioriteras i en utmanande konjunktur. Ändå lägger majoriteten all sin prestige i Bromma flygplats som inte är genomförbart på 14 år. Centerpartiet vill också, i sinom tid, bygga stad på flygplatsen, men det är oansvarigt att låta Bromma bli alibi för att dra ner på takten i stadsutvecklingen i resten av staden.

Ett annat tema är ojämlika livsvillkor och att ett ensidigt bostadsutbud bör kompletteras med underrepresenterade upplåtelseformer. Centerpartiet håller med om att Stockholm byggs hållbart genom att blanda olika boendeformer ner på kvartersnivå. Men majoriteten enda svar på segregationen är att bygga hyreshus i villaområden. I förorter som helt domineras av hyresrätter levererar man bara planer på fler hyresrätter, i vissa fall vikta till dem som redan bor, för att cementera segregationen ytterligare.

Planeringsstrategin lyfter att genomförbar stadsutveckling i de strategiska sambanden ska prioriteras. Vi ställer oss frågande till hur detta rimmar med majoritetens beslut att ödelägga det strategiska sambandet Björkhagen-Hammarbyhöjden-Hammarby sjöstad genom att lägga ett högst genomförbart stadsutvecklingsprojekt i malpåse.

Stadens mark är en ändlig resurs och kontoret pekar på att ett proaktivt arbete för att identifiera ny bebyggelsepotential bör initieras. Genom att överdäcka barriärer som spår- och motortrafikleder och bygga på och invid dessa skulle en stor bebyggelsepotential frigöras. Ändå sade majoriteten nej till Centerpartiets överdäckningsstrategi som kunde ha utgjort en färdplan för en utökad bebyggelsepotential.

Slutligen oroas vi över stadens attraktionskraft. För att fortsätta vara en internationellt konkurrenskraftig och företagsvänlig plats behöver staden långsiktig och strategisk

platsattraktion. Framför allt krävs en bättre och mer tillgänglig bostadsmarknad. Företag och start-ups som vill etablera sig eller expandera i Stockholmsregionen vittnar om hur bostadsmarknaden gör det svårt för dem att rekrytera. Förra gången staden hade ett vänsterstyre rasade stadens företagsklimat med 101 platser. Ett försämrat företagsklimat i kombination med bostadsbrist leder till en överhängande risk att företag kommer att välja bort Stockholm.

Ersätтарыttrande av Mikael Valier Furtenbach (KD)

Kristdemokraterna vill att Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt. Vår vision om Stockholm inkluderar både modern och klassisk arkitektur, även i nyproduktion. Staden behöver utvecklas med god arkitektur, som kombinerar varsamhet och nytänkande; dess historia och kulturmiljöer är betydelsefulla urbana kvaliteter som ska värnas, användas och utvecklas. Kulturarvet och kulturmiljöaspekterna ska tillmätas betydelse när staden växer och vi bygger om eller bygger nytt.

Mot bakgrund av stadsbyggnadskontorets bedömning att ny översiktsplan bör tas fram snart vill vi särskilt understryka ett antal reformer som Kristdemokraterna menar är avgörande för att utveckla Stockholm varsamt och respektfullt framgent. Detta bl.a. för att öka acceptansen från invånarna men framförallt för att bevara vår stads unika och högt uppskattade karaktär:

Småhuszoner och stoppad förtätning. Trots politiska riktlinjer och policier är det inte detaljplanestridigt att förtäta villaområden med flerfamiljshus. För att omöjliggöra denna förtätning av renodlade villaområden behöver staden inrätta regelrätta småhuszoner genom att detaljplanerna revideras med utgångspunkt i befintliga volymer och skalor.

Återuppliva döda hus. Under 1900-talets mest byggintensiva år revs stora delar av staden. Vad som är mindre känt är att långt många fler byggnader revs på pappret än i verklighetens Stockholm. Detta leder till att fastigheter inte kan renoveras, utvecklas eller verksamheter bedrivs fullt ut då byggnaden anses detaljplanestridig.

Utred en Stockholmsstandard. Rivningen av Klarakvarteren och den modernistiska djungel som ersatte vår tidigare historiska stadskärna har skapat en svår stadsutvecklingsdebatt där estetik och funktion ofta motsätts varandra. Vi delar inte denna syn. Även vid nybyggnation och renovering – framförallt i innerstaden – bör en mer klassisk sekelskiftesstil vara standard.

Översiktsplanen är Stockholms starkaste styrmedel gällande stadsutveckling och utgör en inriktning gentemot såväl interna som externa aktörer. Frågor om stadens karaktär, dess bevarande och delvis återskapande, samt behovet av omfattande stadsutveckling både kan och behöver gå hand i hand. En stadsutvecklingspolitik som kombinerar funktion och estetik, parallellt med ett bibehållet fokus på social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.